MOARTEA UNUI ŞOARECE

HOWARD FAST

Doar şoarecele văzu discul zburător coborînd spre pămînt: se refugie înspăimîntat într-o vizuină de cîrtiţă, cu botul fremătînd, nervii vibrînd de frică şi de atenţie, în timp ce splendidul obiect auriu ateriza.

Discul zburător, o astronavă de formă circulară, ce avea aproximativ aerul unei pălării cu boruri largi strivită, aproape că atinse acoperişul casei de periferie, traversă curtea din spate şi se aşeză într-un vălmăşag de iederă, agăţat între crengi şi frunze, astfel încît să fie complet acoperit. Şi pentru că avea un diametru de doar 70 de centimetri şi nu era mai înaltă de 17, mimetizarea reuşi perfect.

Ceasul clopotniţei sunase abia trei dimineaţa. Locuitorii acelei case şi din toată mahalaua aglomerată, dormeau. Discul zburător sosise fără zgomot. Numai şoarecele îl văzuse, privindu-l fără să înţeleagă ce se petrece.

Amintirea întîmplării deveni subit vagă şi nesemnificativă în memoria şoarecelui... Era ca şi cum nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Trecură secunde, minute, o oră întreagă; apoi se aprinse o lumină în încărcătura de frunze şi crengi unde zăcea discul zburător. Şoarecele fixă acea lumină, şi văzu ieşind doi oameni, care coborîră pe pămînt. Cei doi aveau o înălţime puţin mai mare de 7 centimetri şi erau îmbrăcaţi în salopete spaţiale. Dacă şoarecele ar fi fost în măsură să distingă între scafandru şi ceea ce acesta conţinea, ar fi observat că sub îmbrăcămintea transparentă, oamenii din disc erau diferiţi de cei tereştri.

Şi apoi era o diferenţă fundamentală: erau telepaţi. Pentru că nu comunicau prin intermediul cuvintelor, iar scafandrele lor nu păreau dotate cu aparatură radio.

După cinci minute de linişte, cele două creaturi îşi schimbară primele rînduri.

— Trebuie să ne amintim – spuse primul om – că, deşi aici cîntărim mult mai puţin decît acasă, sîntem încă foarte, foarte grei. Şi terenul nu e prea dens.

— Aşa e. Dar... dorm toţi?

Prima fiinţă privi înainte, şi mintea sa deveni o plasă electronică ce

atinse minţile tuturor creaturilor vii pe o rază de un kilometru şi jumătate împrejur.

— Umanii dorm aproape toţi. Şi animalele aparţin în mare parte speciilor diurne.

— Curios.

— Hm... n-aş spune. Sînt mai toate animale sălbatice, mici creaturi sălbatice. Au o mare teamă... Foame şi teamă.

— Bietele.

— Da, bietele de ele. În orice caz, reuşesc să supravieţuiască. O frumoasă iniţiativă, să facă în ciudă rudelor mai mari. Rude interesante. Sondează un pic.

Al doilea om îşi prelungi mintea şi sondă.

— Da. Da. E adevărat, se gîndesc la lucruri oribile, nu? Prefer animalele. Este unul chiar la nivelul capului nostru. E cît se poate de treaz şi creieraşul său e plin doar de frică. Nici ură, nici agresivitate.

— Este şi prea mic, pentru această lume, observă al doilea astronaut

— Nu e mai mare ca noi. Nu-i exclus să ne fie de folos.

— Poate, zise tovarăşul.

După care minusculele creaturi spaţiale se apropiară de şoarecele ce stătea încă adăpostit în vizuina cîrtiţei şi îşi arăta doar vîrful botului ornat cu mustăţi. Se apropiară încet, cu prudenţă. Pe neaşteptate, unul din ei se afundă pînă la genunchi într-o grămăjoara de pămînt, şi din acel moment cei doi încercară să meargă numai pe pietre, rădăcini, bucăţi de lemn. Evident, pămîntul tare şi uscat era totuşi prea moale pentru greutatea lor neobişnuită. Şoarecele continua să-i spioneze, şi cînd îşi dădu seama că aceştia se îndreptau spre el, se convulsionă, încercînd să fugă.

Dar muşchii nu răspunseră şi, în timp ce panica fierbea din nou în minusculul sau creier, primul om spaţial îşi extinse propria-i minte şi intră în aceea a micului animal. Îl calmă, descoperind centrul fricii şi blocîndu-l repede cu propria gîndire, pentru a devia apoi impulsurile nervoase spre centrii plăcerii. Astronautul făcu totul fără efort, în cîteva clipe. Şoarecele se relaxă, radiind de bucurie, şi renunţă la orice tentativă de fugă. Atunci cel de-al doilea individ lărgi intrarea tunelului, ridică şoarecele fără greutate şi îl purtă înăuntrul discului zburător.

Alte două persoane, de astă dată femei, veniră în întîmpinarea cosmonauţilor. Imediat, aceştia intrară, în camera argintie a astronavei, cărînd în spate şoarecele. Femeile, evident sincronizate pe gîndurile bărbaţilor, nu aveau nevoie să fie informate asupra celor petrecute. Pregătiseră deja o

masă de operaţie puternic iluminată şi o serie întreagă de instrumente frumos ordonate.

— Sînt gata, zise una dintre străine. Putem începe imediat.

Ca şi cea a colegilor, şi pielea sa era galbena; părul era de un portocaliu aprins. Ieşiţi din scafandre, toţi erau îmbrăcaţi mai mult sau mai puţin la fel, în pantalonaşi scurţi şi fără pantofi, dată fiind atmosfera caldă a navei.

— Am practicat un sondaj, zise a doua cosmonaută. Sînt toţi adormiţi; sînt înafara conştiinţei lor

— Ştim, spuseră bărbaţii.

— Am căutat informaţii jur-împrejur... am găsit ceva foarte interesant: animalul se cheamă şoarece, şi e creatura cea mai mică şi inofensiva de pe Pămînt. E vegetarian şi practic e vînat de orice alt animal al acestei curioase planete. Dacă a reuşit să supravieţuiască, o datorează dimensiunilor sale; unica sa abilitate e cea de a se ascunde.

Între timp întinseseră şoarecele pe masa de operaţie. Unde el continua să radieze de fericire, în timp ce bărbaţii se duceau să se schimbe şi să se cureţe, una dintre femei umplu o seringă mare. Înfipse acul aproape de coada animalului. Şoarecele se relaxă deplin. Apoi cele două femei îi schimbară poziţia, îl manevrau cu dezinvoltură, ca şi cum nu ar fi avut greutate; de fapt, ţinînd cont de forţa de gravitaţie pentru care fuseseră ele create, animalul nu părea să cîntărească aproape nimic.

Cînd ceilalţi se întoarseră, toţi patru începură să lucreze împreună, rapid, cu mare abilitate: evident operaseră deja în „echipă" de multe ori, în trecut. Şoarecele stătea acum cu burta în jos, cu picioarele atîrnînd. Unul dintre bărbaţi îi aplică pe bot o mască în forma de con şi dădu drumul la oxigen. Altul îi rase creştetul capului cu o maşină de ras deosebită. Femeile începură îndepărtarea calotei craniene. Apoi, utilizînd trepane-laser, desprinseră calota şi o înmînară unuia dintre camarazi, care o puse într-un recipient plin cu o soluţie luminoasă. Astfel, creierul rămase descoperit.

Pe urmă cele două femei apropiară o maşină montată pe rotile, avînd un fel de cupolă fixată la o articulaţie universală. Coborîră cupola respectivă deasupra creierului şi apăsară un buton. Sute de fire metalice extrem de subţiri răsăriră din pavilion şi femeile începură să le conecteze cu diferite părţi ale creierului. Bărbatul însărcinat cu controlul fluxului de oxigen merse să ia o altă maşină, extrase cîteva tuburi şi începu să pompeze un fluid în venele şoarecelui, în acest timp. Tovarăşul său se ocupa de calota craniană conservată în soluţia luminoasă.

Toţi patru munceau intens, dar fără să simtă oboseala. Minusculul creier al şoarecelui era acum de cinci ori mai mare; atît prin forma generală, cît şi prin circumvoluţiuni aducea cu un creier uman în miniatură. Forma calotei craniene extirpate se adapta acum noii forme a creierului, şi cînd o aplicară la loc, unica diferenţă vizibilă pe capul micului animal fu un straniu, mare cucui deasupra ochilor. Sudară fracturile şi uniră buzele plăgii cu un fel de plastic; scoaseră tuburile, inserară altele şi în final transformară inconştienţa profunda a şoarecelui într-un somn adînc.

Micuţul animal dormi timp de cinci zile. Dar stările sale se schimbau gradat: din somnul imobil trecuse în somn superficial, începînd să se mişte tot mai mult. Pînă ce în a şasea zi se trezi. În tot acest timp fusese hrănit pe cale intravenoasă, constant masat şi sondat telepatic. Cele patru creaturi spaţiale intrau pe rînd în mintea sa, alimentînd-o cu diverse informaţii: un neuron după altul, o porţiune după alta, creierul mărit fu astfel programat. Dădură şoarecelui o cunoaştere ştiinţifică de bază, capacitatea de a înţelege, cea de a se exprima prin limbaj, şi conştiinţa de sine. Îi furnizară o mare cantitate de informaţii şi integrară informaţiile cu o viziune filozofică a universului şi a semnificaţiei sale; îl lăsară cum fusese, în ceea ce privea emotivitatea, exceptînd agresivitatea şi ostilitatea, şi eliminînd frica. Cînd şoarecele în sfîrşit se trezi, ştia **cine** era şi cum putuse să devină ceea ce era. Rămînea tot un şoarece dar, în minunatul miracol al minţii sale, era diferit de toţi şoarecii văzuţi vreodată pe planeta Terra.

Cei patru locuitori ai spaţiului erau toţi în jurul lui, cînd se trezi. Gîndurile lor îi urară bine-ai-venit, şi tot ceea ce mintea şoarecelui reuşi să exprime fu gratitudine. În sfîrşit, şoarecele se ridică, privi toate din jur, una cîte una şi, dîndu-şi seama că există, plînse interior de bucurie. Apoi îi fu foame şi îi dădură să mănînce. Pînă la urma puse întrebarea inevitabilă, fundamentală:

— De ce?

— Pentru că avem nevoie de ajutorul tău.

— Şi cum pot eu să vă ajut, dacă înţelepciunea voastră şi forţa voastră sînt fără limite?

Primul astronaut explică. Erau cercetaşi, cartografi, exploratori şi îşi lăsaseră în urmă, la ani-lumină distanţă, planeta lor natală, un glob gigantic avînd aceleaşi dimensiuni ca ale planetei Jupiter. Iată motivul staturii lor mici şi a incredibilei lor densităţi. Chiar cîntărind pe Terra doar o fracţiune din ceea ce cîntăreau acasă la ei, rămîneau tot mai grei decît orice altă creatură de aceleaşi dimensiuni... Şi de aceea, mergînd pe Terra, riscau în

orice moment să se afunde iremediabil. Puteau – da – să se aşeze oriunde cu astronava lor, dar, pentru a aduna toate informaţiile de care aveau nevoie, era necesar să iasă şi să parcurgă lumea pe jos. Aşa că şoarecele va vedea şi va merge în locul lor.

— Şi pentru toate astea aţi ales un şoarece! exclamă micul animal. De ce? Eu sînt cea mai mică şi neapărată dintre creaturi.

— Acum nu mai eşti, îl asigurară. Nici noi nu purtăm arme, pentru că avem mintea noastră; şi în sensul acesta, a ta e ca a noastră. Poţi penetra în mintea oricui (cîine, pisică şi chiar om) şi să opreşti impulsurile nervoase care merg la centrii urii şi ai agresivităţii, cu viteza gîndului. Ai arma cea mai puternica, ai capacitatea de a face ca orice fiinţă vie să te iubească. Nu-ţi mai trebuie nimic altceva.

Astfel şoarecele începu să se integreze micului grup extraterestru ce avea sarcina ca să măsoare planeta Terra, s-o exploreze şi să deseneze hărţi de tot felul. Se furişă pe străzile a sute de oraşe, intră şi ieşi pe nevăzute din sute de case, se ascunse în cotloanele de unde putea să asculte discuţiile secrete ale potentaţilor care guvernau partea asta sau cealaltă a planetei. Parcurse mii de kilometri, traversă mări şi continente a căror existenţă nici măcar nu o bănuise. Ascultă lecţii ale profesorilor universitari, auzi marile orchestre simfonice, cei mai celebri violonişti şi pianişti. Văzu şi oameni ucigîndu-se între ei pentru raţiuni obscure, cu minţile pline doar de ură şi frică.

Apoi, cînd misiunea ajunse la final, şoarecele decise să întrebe cum era structurată lumea extratereştrilor. Acum era în stare să evalueze faptele, să calculeze probabilităţile, să înfrunte incertitudinile şi să creeze abstracţiuni. Şi astfel, într-o seară în care căldura celor cinci mici creaturi umplea confortabil vehiculul spaţial, micul animal gîndi să-i interogheze pe companionii săi asupra locului unde erau născuţi.

— Era foarte frumos? întrebă.

— E un loc drăguţ. Frumos... şi plin de muzică.

— Nu sînt războaie?

— Nu.

— Şi nimeni nu ucide din plăcerea de a ucide?

— Nu.

— Şi animalele voastre... sînt creaturi ca şi mine?

— Trăiesc într-un ecosistem al lor special. Noi nu le deranjăm şi nu le ucidem.

— Şi nu sînt crime ca aici? Omucideri, agresiuni, jafuri?

— Nu...

— Îmi veţi permite să trăiesc întotdeauna cu voi? întrebă în sfîrşit. Cu voi patru? Măcar să particip la alte misiuni? Voi nu sînteţi cruzi. Nu mă veţi alunga între animale.

Nu răspunseră. Şoarecele încercă să pătrundă în minţile lor. Dar era încă un copil în domeniul telepatiei. Şi minţile cosmonauţilor erau ecranate

Apoi una dintre femei vorbi:

— Nu poţi veni cu noi.

— De ce?

— Pentru un motiv foarte simplu, micul nostru prieten. Ne întoarcem acasă.

— Lăsaţi-mă să mă întorc acasă cu voi. Aceea e şi casa mea... începutul tuturor gîndurilor mele, a viselor mele, a speranţelor mele.

— Imposibil.

— De ce? reîncepu să implore şoarecele. De ce?

— Dar nu înţelegi? Planeta noastră are aceleaşi dimensiuni ca Jupiter în sistemul solar. De aceea sîntem atît de mici faţă de standardul, terestru: structura noastră atomică e diferită de a voastră. După unitatea de măsură a greutăţii terestre, eu cîntăresc aproape 100 de kilograme – şi tu cîteva grame, chiar dacă ai cam aceleaşi dimensiuni ca şi mine. Dacă te-am duce pe planeta noastră, ai muri chiar în clipa în care am intra în cîmpul său gravitaţional. Ai fi complet strivit, n-ar mai rămîne nimic din tine. Nu ne poţi cere să te distrugem!

— Dar voi sînteţi înţelepţi, atoateştiutori! zise şoarecele. Puteţi face aproape orice. Schimbaţi-mă! Faceţi-mă asemenea vouă!

— Faţă de voi, sîntem atoateştiutori... Vocea locuitorilor spaţiului era plină de tristeţe, o tristeţe care copleşi întreaga cameră şi umplu de dezolare şoarecele. În realitate ştim foarte puţin. Nu putem să te facem similar nouă. E deasupra forţelor noastre, dincolo de ceea ce noi putem chiar şi să visăm. Nu numai atît, dar nu putem nici măcar desface ceea ce am făcut, şi abia acum înţelegem că am comis o gravă eroare.

— Şi ce veţi face cu mine?

— Unicul lucru pe care-l putem face. Să te lăsăm aici.

— Oh. Nu! Acest gînd fu ca un strigat de agonie

— Ce altceva putem face?

— Nu mă lăsaţi aici... îi rugă şoarecele. Orice altceva. Dar nu mă lăsaţi aici! Permiteţi-mi să fac drumul cu voi. Şi apoi. Dacă va trebui să mor, voi muri.

— Nu e o călătorie cum crezi tu, îi explicară ei. Spaţiul, pentru noi, nu are dimensiuni. Pentru a-ţi face o idee, putem să-ţi spunem doar că e o iluzie. Cînd ne înălţăm deasupra atmosferei terestre, sîntem ca şi aspiraţi de spaţiu, şi mergem în sistemul nostru planetar. Nu ar fi, deci, un voiaj făcut în compania noastră, ci numai un pas spre moarte.

— Lăsaţi-mă să mor cu voi!

— Nu... Nu poţi să ne ceri să te ucidem. Nu putem să te ajutăm.

— Dar voi m-aţi făcut!

— Te-am schimbat. Te-am făcut să creşti într-un anumit fel.

— Dar v-am cerut-o eu? M-aţi întrebat dacă vreau să fiu astfel?

— Îţi cerem iertare, nu.

— Şi atunci, ce trebuie să fac?

— Să trăieşti. E tot ceea ce putem să-ţi spunem. Trebuie să trăieşti.

— Şi cum? cum să fac să trăiesc? Un şoarece se ascunde în iarbă şi cunoaşte numai doua lucruri: frica şi foamea. Nu ştie nici măcar că există şi nu ştie nimic din uriaşa lume nebună care-l înconjoară. Dar voi m-aţi făcut conştient...

— Ţi-am dat şi mijloacele pentru a te apăra, ca tu să poţi trăi fără frică.

— Şi de ce? de ce ar trebui să trăiesc?

— Pentru că viaţa e frumoasă şi bună... în sine-însăşi. Şi conţine răspunsul la toate lucrurile.

— Frumoasă... chiar pentru mine? Şoarecele îi privi şi îi imploră să-l privească. Ce vedeţi? Un şoarece. În toată lumea nu există o creatură ca mine. Trebuie să mă întorc între şoareci?

— Poate

— Şi să discut filozofie cu ei? Să le deschid eu mintea? Sau va trebui să am raporturi cu acele biete creaturi fără inteligenţa? Ce va trebui să fac? Voi sînteţi înţelepţi. Spuneţi-mi-o. Va trebui să adun provizii între rădăcini şi gunoaie?

— Să nu luăm discuţia de la capăt, răspunseră locuitorii spaţiului. Vei rămîne singur, însă nu trebuie să-ţi fie frică.

Atunci şoarecele îşi prinse capul între lăbuţe şi medită asupra stării de fapt a lucrurilor. Şi cînd îl întrebară unde ar vrea să fie lăsat, răspunse:

— Unde m-aţi găsit.

Aşa că, încă o dată, discul zburător ateriză noaptea în grădina din spate a casei de la periferie. Încă o dată uşa argintie se deschise, şi de data aceasta ieşi şoarecele. Şoarecele rămase acolo, iar discul zburător se înălţă într-un vîrtej de frunze moarte şi zbură, învîrtindu-se în jurul său ca o

sfîrlează: un punctişor de aur care se pierdu în noapte. Şi micul animal rămase acolo, singur, să contemple propria eternitate.

O pisică, trezită de foşnetul frunzelor, înaintă spre şoarece, dar se opri la cîţiva centimetri de el, văzînd că nu fuge. Atunci întinse o labă. Şi laba ramase ca paralizată. Luptînd, reuşi să-şi reia controlul corpului... şi fugi, în timp ce şoricelul rămase pe loc.

Apoi şoarecele adulmecă aerul, se orientă, şi se îndreptă spre gaura vechii galerii săpată de cîrtiţe. Ajunse la culcuş, unde un cuplu, mascul şi femelă, stăteau pitiţi. Sondă minţile lor şi găsi foame şi frică.

Atunci se întoarse şi în fugă ieşi din nou la aer. Se opri, gîfîind şi plîngînd în sinea sa. Înălţă capul spre cer, şi îşi extinse înainte disperat mintea, dar ceea ce încerca să ajungă din urmă era deja la depărtare de ani-lumină.

— De ce? De ce? zise şoarecele pentru sine-însuşi, între suspine. Sînt atît de buni... atît de înţelepţi... De ce mi-au făcut asta?

Apoi se îndreptă spre casă. Devenise expert în a intra în case. Şi doar o cameră blindată putea să-l oprească. Alese traseul adecvat şi se strecură în pivniţă.

Deplasîndu-se între oscilantele pînze de păianjen ale mirosurilor caracteristice locuinţelor omeneşti deosebi mirosul acut al brînzei şi îl urmă pînă sub o scara unde era instalată o capcană pentru şoareci. Era un fleac primitiv, cu un resort şi un fir de sîrmă răsucită în spate şi ţinută închisă de un mic laţ. Bucăţica de brînză era pusa pe laţ şi la cea mai mică atingere capcana s-ar fi declanşat.

Copleşit de mila pentru ghinionistele şi micile fiinţe din propria-i rasă, pentru delicateţea lor, slăbiciunea lor dezarmată, foamea lor inconştientă care le împingea să cadă într-o cursă atît de simplă şi grosolană. Şoarecele încercă pe neaşteptate o senzaţie de triumf, de supremă împlinire. Acum înţelegea ceea ce locuitorii spaţiului ştiuseră dintotdeauna, că primise darul cel mai de preţ al universului... conştiinţa de a exista. Şi în lumina ameţitoare, orbitoare, amăgitoare, uimitoare a acestei conştiinţe, şoarecele văzu toate lucrurile şi pricepu că toate sînt finite. Atunci înţelese sensul lucrurilor trecute şi viitoare, şi nu-i mai fu frică, nici nu se mai simţi singur.

Dimineaţa următoare, omul care trăia în casa din mahala coborî în pivniţă şi lăsă să-i scape un strigăt de satisfacţie.

— L-am prins! ţipă el înspre scară, restului familiei. În sfîrşit, am prins ticălosul!

Dar omul, în realitate, nu observase aproape nimic, nici soţia sau fiii

săi, cu atît mai puţin lumea care îl înconjura. Adică, chiar dacă văzuse că în capcana era un şoarece mort, nu îşi dădu seama ca acela era un şoarece puţin diferit de alţii. Ieşi din grădiniţa din spate, ţinînd cadavrul şoarecelui de coadă şi îl aruncă dintr-o mişcare în grădina vecinului.

— Na, poate are nevoie de el, zise şi rîse zgomotos.

Traducere de LUCIAN MERIŞCA